

Normatīvisma novēršanas ceļa karte

Māris Pūķis

LPS valde, 06.03.2018

Pieaug normatīvo aktu garums

UIN likums:

1995 – 6430 vārdu, 14 lpp.

2018 – 14 000 vārdu, 30 lpp.

Enerģētikas likums:

2000 – 62 000 zīmes, 20 lpp.

2018 – 130 000 zīmes, 45 lpp.

Avots: www.likumi.lv

Vispārēja rakstura normatīvo aktu skaits (konsolidētie, spēkā esošie)

Starptautiskie līgumi - 1690

Saeimas likumi - 1579

MK noteikumi - 9546

Pašvaldību saistošie noteikumi (orientējošs aprēķins) - 6000

Avots: www.likumi.lv

Normatīvisms ir viena no valdības fiasko (angl. - government failure) formām

Pārāk daudz normu:

Izraisa nepieciešamību normas kontrolēt,
vairo nevajadzīgu birokrātiju

Izslēdz iniciatīvu, neļauj meklēt labāko
risinājumu

Sadārdzina, jo pagarina visu lemšanas
procesu

Galvenie pārregulējumu veicinošie faktori

- I. Ilgstoša propaganda, ka detalizētāks regulējums likumos un noteikumos
Labāk aizsargā pret ierēdņu patvaļu;
Vienmērīgāk un taisnīgāk sadala publiskos resursus
- II. Tradīcija visas krīzes (piem. Zolitūdes lielveikals vai banku krīze) risināt
Pastiprinot regulējumu
Veidojot jaunas ierēdņu darbavietas

Intereses: ietekmīgas iekšējās grupas gūst
īstu vai šķietamu labumu no pārregulējuma

Uz populismu orientēti politiķi risina **sociālās
problēmas** palielinot nodarbinātību publiskajā
sektorā

Ierēdņi, kas apzināti vai neapzināti palielina
pieprasījumu savai profesijai

Pašvaldību darbinieki, kas cīnās ar savu domi, kas
tiem nepiešķir «pietiekamus» resursus
attiecīgajām nozarēm

Intereses: ietekmīgas ārējās grupas gūst
īstu vai šķietamu labumu no pārregulējuma

Konkurenti (ārvalstis), kam izdevīga Latvijas
ekonomiskā atpalcība bremzējošas pārvaldes
rezultātā

Juristi – jo lielākas pretrunas likumdošanā, jo garāki
likumu un noteikumu teksti, jo pieaug
pieprasījums pēc šīs profesijas

Ēnu ekonomikas uzņēmēji, kam putra likumdošanā
palīdz nemaksāt nodokļus pilnā apmērā

Ideju sacensība:

Divas izpratnes par tiesisku valsti:

1. Normatīvisms aizstāv pilsoni pret valsti
 - Sociālisms
 - Makša Vēbera klasiskās birokrātijas modelis: hierarhija un rakstīto normu dominance, neuzticība ierēdņiem
2. Pārregulējums veicina totālu valsts iejaušanos pilsoņa dzīvē, likumos balstītajai varai jābūt minimālai
 - Anarhisms, Minarhisms, Neo-liberālisms
 - «Naktssarga valsts» modelis
 - Subsidiaritātes un proporcionalitātes principi (ES)

Regulējuma reformas OECD (labāka pārvaldība – angl. «better governance»)

Trīs reformu virzieni samazina pārregulējumu (angl. «fighting red tape»):

1. Likumdošanas pēcpārbaude (normu lietderība, likumu darbības laika ierobežojums)
2. Interesentu (angl. stakeholders) iesaistīšana
3. Kvotu ieviešana (angl. «one for one rule», pieņemot jaunu normu vismaz tikpat jāizslēdz), nozaru atbildība par griešanu

Labāka regulējuma neveiksmju iemesli ES un OECD valstīs

Cīņa ar sekām, nevis cēloņiem

Sabiedrības dezinformācijas nenovērtēšana

Psiholoģisko un antropoloģisko cēloņu
nenovērtēšana

Orientācija uz īstermiņa varas saglabāšanu,
neveidojot ilgtermiņa programmas

Trīs izvēles LPS turpmākajai politikai normatīvisma mazināšanā

- 1) Iesaistāties diskusijās par kādu atsevišķu normu izslēgšanu (daži gadījumi 10 000 likumos un noteikumos)
- 2) Rūpējamies, lai pašvaldībām būtu mazāks regulējums, taču nesaistām to ar personāla samazinājumu/produktivitātes celšanu
- 3) Piedāvājam nākamajai valdībai ilgtermiņa stratēģiju

Misija un līdzeklis

Misija: Strukturālas pārmaiņas ekonomikā, lai produktivitāte un labklājība pārsniegtu ES vidējo līmeni

Līdzeklis: Normatīvisma samazināšana, mainot sabiedrības izpratni par vērtībām

Vērtības:

a Patreiz dominējošās	Alternatīvās
Vairāk darbavietu	Produktivitāte
Vienlīdzība un taisnīga sadale	Daudzveidība
Hierarhija: augšā lemj, apakšā izpilda	Decentralizācija, tiesības vērtēt un lemt katram
Pēc iespējas detalizētāks regulējums	Minimāli iespējamais regulējums un minimāli nepieciešamā kontrole

Ilgtermiņa process, lai novērstu pārregulējumu

Atbalsts
nākamās
valdības
deklarācijā

Deregulācijas
pilotprojekti

Diskusijas un
deregulācijas
skaidrošana
medijos

Alternatīvs
likumdevēju
mērķis, normu
samazinājuma
Institucionāla
kontrolē

Subsidiaritātes un
proporcionalitātes
ievērošana,
kvalitatīvi augstāka
uzticēšanās un
efektivitāte

Apspriežama iespēja – LPS kongresā piedāvāt nākamajai valdībai ceļa karti:

Tai skaitā:

Pirmajos 4 gados pārbaudīt kā darbojas atteikšanās no normatīvisma vairākos pilotprojektos un uzsākt plašu skaidrojumu, kāpēc jāsamazina regulējuma apjoms;

Nākamajos 4 gados sākt īstenot deregulācijas politiku Saeimā, valdībā un pašvaldībās

Paldies par uzmanību!